

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Decisiones De Matrimonio

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Decisio XV. Argumentum. Disputatur gravissima illa Quæstio, Utrùm Papa habeat potestatem dispensandi, & dissolvendi Matrimonium ratum, nondum cinsummatum? Pro negativa (quæ rejicitur) adducuntur ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94595](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94595)

dem die Hieronymus à Basilica Petri in Ephe-
 29 merid. sacris narrant, quod, ad imitationem S.
 Alexii, prima nuptiarum nocte Sponsam inta-
 etam reliquit, ac in Italiam ex Hispania veniens,
 secessit in speluncam intra Verulanam Diece-
 sim, in qua austeram vitam duxit, ac miraculis
 claruit.

Decimum Exemplum est Bertæ Abbatis in
 Diocesi Rhemensi, quæ post Matrimonium ra-
 tum cum Gundeberto Viro nobili Sponso suo,
 Monasterium ædificavit, & in illo tria vota Re-
 30 ligionis emisit, ac se à Vinculo maritali solvit;
 ut fusiùs scribunt Bollandus, ac Hieron. à Basi-
 lica Petri in *Actis sanctor. Calend. Maii.*

Undecimum Exemplum est S. Silvestri Epi-
 scopi Visonti, Urbis Burgundiæ, vulgò Besan-
 31 cione, qui cum inisset Matrimonium per verba
 de præsentis, Sponsa consentiente, Viram Reli-
 giosam professus est, sic attestantibus iisdem Bol-
 lando, & à Basilica Petri die 10. Maii.

Duodecimum desumitur Exemplum à S. Al-
 degunde Virgine, de qua Bagatta in *Admirand.*
Orbis Christ. tom. 2. lib. 5. cap. 4. §. 11. num. 5. hæc
 32 ponit: Urgebatur à Parentibus nobilissimis, ut
 nuberet Principi Angliæ Regis filio. Dies nu-
 ptiarum jam decreta erat, ipsa licet dissentien-
 te. Ea nocte, qua adventabat Princeps, è
 domo paterna sese surripit, in sylvam Malbo-
 dium nuncupatam perreçtura, ut ibi lateat.
Queritur puella à domesticis, queritur & à
Sponso. Præsidio noctis se tutam arbitrabatur,
ut illo insequente deprehenderetur in angustiis,
Sambra fluxio ulteriorem gressum prohibente.
Quid ageret? Tumultum ad se adventantium
equitum inaudit; nec tam Sponsum existimat,
quàm Virginitatis hostem advenire. Remigi-
tur tacita oratione Deo commendat, & ma-
gna in eum iacta fiducia, super liquidum, &
impermeabile elementum gradum figit solidum,
opitulantibus duobus, dextra, leuæque Ange-
lis. Sic evadit incolumis, spectante Sponso,
qui Divinum admiratus miraculum, plenus
stupore, ab incepto desistens retrogreditur.
Accessit ipsa deinde ad Monasterium Altimon-
tense. & in eo inter Moniales professas admissa,
sanctitate vitæ, ac miraculis claruit.

Decimumtertium exhibet Exemplum Sylos
 in *Historia Clericor. Regular. tom. 2. lib. 4. Anno*
 1606. narrans, Ven. Iosephum Caracciolum,
 33 dum in sæculo degeret, & Isabella Caracciola,
 formosissimæ conjugii Matrimonio junctus fu-
 isset, mutuo consensu thorum conjugale casti-
 monia conservasse, & subinde Religionem in-
 gressum per solemnia vota se, ac Sponsam suam
 à nexu Matrimoniali liberaffe.

Decimumquartum, & ultimum Exemplum
 suggerit Glossa in addit. ad Henriquez in *Summ.*
 libr. 11. cap. 8. n. 6. litt. E. ubi cum dixisset,
 Matrimonium ratum solvi per professionem re-
 gularem etiam in Religione Militari S. Joannis
 Equitum Militenium, subdit: Sic in praxi Don
 34 Gaston Dux Metinæ Cæli, suscepta hujus Ordinis
 professione, liberatus est à Matrimonio cum sapi-
 entum consultatione. Idem repetit Sánchez de
 Matrim. lib. 2. disp. 18. num. 8. Si quis ulte-
 riora desiderat exempla dissoluti Matrimonii rati

per Regularem professionem, legat Emin. Card.
 Bellarminum tom. 1. lib. 2. de Monachis cap. 38.
 & Espenceum lib. 6. de Voto continentia cap. 4.
 Supra scripta enim nobis sufficiunt.

DECISIO XV.

ARGUMENTUM.

Disputatur gravissima illa Quæstio, U-
 trum Papa habeat potestatem dispen-
 sandi, & dissolvendi Matrimonium
 ratum, nondum consummatum? Pro
 negativa (quæ rejicitur) adducuntur
 rationes decem, ac Doctores plures
 eam tenentes. Pro affirmativa alia
 magis ponderosæ rationes allegan-
 tur; ac exempla plurima recensentur
 dispensationum à Summis Pontifici-
 bus per sexcentos continuos annos
 pro dissolvendis Matrimoniis ratis
 concessarum. Causam tamen justam
 esse necessariam ostenditur; & quæ
 sint justæ causæ? demonstratur. Mul-
 tæ eruditiones perpulchræ inserun-
 tur; & alia dubia, hanc Quæstionem
 concernentia, elucidantur.

SUMMARIUM.

- 1 Papa an possit dissolvere Matrimonium ra-
tum, non consummatum? Quod non. Ra-
tiones num. 2. Quod sic num. 13.
- 3 Papa non potest dissolvere Matrimonium
consummatum.
- 4 Papa non valet impedire effectus Sacra-
mentorum.
- 5 Matrimonii bona tria. Et quæ?
- 6 Principes Laici non possunt Matrimoniar-
ta dissolvere.
- 7 Servus ordinatus nesciente Domino depo-
nitur.
- 8 Jns suum nemini est auferendum.
- 9 Morbus superveniens non solvit Matrimo-
nium.
- 10 Hæresis mariti non solvit Matrimonium
ratum.
- 11 Episcopus an possit in sua Diocesi quidquid
Papa in toto mundo, nisi prohibeatur?
- 12 Scotista tenentes, quod Papa non potest
dispensare in Matrimonio rato. Idem Tho-
mista, & Canonista.
- 14 Papa habet plenissimam potestatem pro
bono regimine Ecclesiæ.
- 15 Plus cui licet, etiam minus licere debet.
- 16 Papa dissolvere potest Votum solenne Ca-
stitatis, & Religionis.
- 17 Exempla Religiosorum, quorum Vota so-
lemnita fuerunt dispensata.
- 18 Nicolaus Justinianus Monachus Casimensis
Uxorem duxit.
- 19 Anna filia Ducis Venetiarum nupsit dicto
Monacho Justiniano.

- 20 Argumentum de facto ad potentiam valet.
- 21 Exempla Matrimoniorum ratorum per Papam dissolutorum.
- 22 S. Anton. Archiep. Florentin. quo anno obierit?
- 23 Navarri doctrina de Matrimoniis ratis solutis per Papam.
- 24 Navarri Virtus, ac pietas laudata. Quo anno obierit?
- 25 Doctori legenti magis credendum, quam consulenti. Et cur?
- 26 Cardinalis Cajetani laus, ejus Vita, ac mortis tempus.
- 27 Cardinalium testimonio, etiam sine juramento, credendum.
- 28 Henrici Henriquez dictum de solutione Matrimoniorum ratorum.
- 29 Ejus laudes, Vita bonitas, summa sapientia, & obitus.
- 30 Jo. Valeri attestatio de Matrimoniis ratis dissolutis per Papam.
- 31 Camilla Guarientis Nob. Veronensis Matrimonium ratum solutum.
- 32 Jacobus Menochius Publicus Legum Professor Padue laudatus.
- 33 Rote Romanae testimonium, quod Matrimonia rata dissolvi possunt.
- 34 Burgi Urbs, vulgo Burgos est in Hispania.
- 35 Prosper Fagnanus cepit esse Secretarius S. Congr. Concilii Anno 1613.
- 36 Urbani VIII. Littere dispensationis super Matrimonio rato.
- 37 Pœnitentiarius Major an dispense in Matrimoniis ratis occultis?
- 38 Papa habet omnia jura in scrinio pectoris, & est fidei regula.
- 39 Doctores, qui tenent Papam in rato Matrimonio posse dispensare.
- 40 Resolutio rationum, quibus videbatur Matrimonium ratum insolubile.
- 41 Scotus bene declaratus à Mastro.
- 42 Doctorem minor numerus à majori enervatur.
- 43 Papæ judicio standum est contra Doctores.
- 44 Cause duodecim, ob quas Papa potest solvere Matrimonium ratum.
- 45 Cupido cur cæcus, & oculis vitta opertis pingatur?
- 46 Morbus Gallicus quando sit contagiosus?
- 47 Ratum Matrimonium primum impedit, ac dirimit secundum quamvis consummatum.
- 48 Sponsorum solus consensus mutuus non sufficit pro dissolvendo Matrimonio rato.
- 49 Matrimonium ratum an solvi possit à Papa absque urgenti causa?
- 50 Pontifices, qui recusarunt dissolvere Matrimonium ratum.
- 51 Papa an per Legem generalem possit Matrimonia rata solvere?

52 Consensus utriusque conjugis an sit necessarius pro dissolvendo Matrimonio rato?

Vidimus hucusque de primo casu, in quo solvitur vinculum Matrimonii Rati per Religiosam Professionem; nunc agendum est de secundo casu, per quem solvi potest ipsum Matrimonium, quem in Decis. X. num. 17. esse diximus Pontificiam dispensationem. Igitur disputant Theologi, atque Canonistæ, Utrum Papa possit dissolvere Matrimonium ratum, nondum consummatum, ad effectum, ut pravia ejus dispensatione uterque conjux possit alii nubere; & cum alio novas Nuptias inire? Omnes scribentes vocant Quæstionem hanc gravissimam, & molestissimam, propter opiniones contrarias affirmativam, & negativam, quæ reperiuntur circa ipsam; & ob multitudinem, atque auctoritatem Doctorum pro utraque parte pugnantium, ac fortissimis rationibus innitentium. Plures, & præcipue antiqui Doctores amplexi sunt opinionem negativam, docentes non posse Papam dissolvere Matrimonium ratum ex rationibus sequentibus.

Primò: Quia insolubilitas Matrimonii, etsi tantummodò rati, est de Jure Divino, & statuta ab ipso Deo, ut ostendimus supra Decis. VII. num. 25. & 26. & habetur in cap. Unico. De Voto in 6. atque in Concilio Tridentino sess. 24. cap. 1. De Matrim. Sed potestas Papæ non se extendit supra Legem Dei, neque dispensare potest contra Jus Divinum, cap. Divinis præceptis cap. Sunt quidam. & cap. Omnes. 25. q. 1. Ergo solvere non potest Vinculum Matrimonii rati.

Secundò: Si Papa posset dissolvere Matrimonium Ratum posset etiam consummatum. Sed hoc dissolvere non potest, ut plenè probavimus d. Decis. VII. num. 23. nec non Decis. X. à num. 17. & seqq. Ergo nec Ratum. Major propositio, in qua est vis argumenti, sic probatur. Matrimonium tam ratum, quam consummatum in ratione contractus sunt essentialiter idem; siquidem copula carnalis non est novus contractus; neque spectat ad ejusdem contractus essentialiam. cap. 1. & cap. Sufficiat. 27. q. 2. Magister in 4. Sent. dist. 27. litt. D. Similiter in ratione Sacramenti non differunt, quia ratio Sacramenti fundatur in contractu, non in copula; ideòque ante eam habetur essentia Matrimonii; aliàs non fieret Sacramentum. Idcirco cum Matrimonium Ratum, & Matrimonium consummatum sint unum, & idem Sacramentum; unus, & idem perfectus contractus; qui non potest solvere consummatum, neque Ratum solvere poterit.

Tertiò: Quia Papa facere non potest, ne Sacramenta suum operentur effectum: exempli gratia, ne baptizatus sit de familia Christi; ne Eucharistia consecrata contineat Corpus Christi; & ne alia Sacramenta collata subiecto capaci operentur in eo suos effectus, quos infallibiliter producant ex Dei institutione. Sed unus ex effectibus Sacramenti Matrimonii est indissolubilitas; unde ait S. Augustinus, quem refert Magister Sent. in 4. dist. 31. A. Nuptiale bonum tripartitum est, scilicet Fides; Proles, & Sacramentum. In fide attenditur, ne post vinculum conju-

conjugale cum alio, vel alia coeatur. In prole, ut amanter suscipiatur, & religiose educetur. In Sacramento, ut conjugium non separetur. Ergo cum hæc indissolubilitas conjugii sit effectus Sacramenti, & veniat à Deo, non potest à Papa auferri; faciendo solubile Matrimonium Ratum, & dispensando, ut conjuges separentur, & aliis per novum Matrimonium jungantur.

Quartò: Quia Papa non debet operari contra Evangelium, neque contra doctrinam Apostolorum. Sed in Evangelio scriptum est, *Matt. 19. Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Et Divus Apostolus Paulus 1. *Corinth. 7.* docet, quod *Mulier alligata est Legi, quanto tempore vir ejus vivit; quod si dormierit vir ejus, soluta est à Lege viri, cui vult nubar.* Ergo Matrimonium Ratum à Papa solvi non potest; & solum per mortem alterutrius conjugis fit solubile.

Quintò: Quia si Papa posset dispensare in Matrimonio Rato fidelium, & illud solvere; etiam Principes Laici posset dispensare, atque solvere Matrimonia suorum subditorum infidelium. Sed hoc est falsum, ut asseritur ab omnibus Theologis; & notant Salmanticenses *tract. 9. de Matrim. cap. 4. n. 57.* Ergo neque Papa potest solvere Matrimonium ratum inter fideles.

Sextò: Quia Ecclesia non permittit; ut quis privetur Jure suo, quod habet in aliquo; & idè si servus ordinetur, invito, vel nesciente domino, deponitur, & ipsi domino restituitur. *cap. 1. § 2. De servis non ordin.* & ratio est, quia justitia non patitur, ut Jus nostrum sine nostro consensu nobis auferatur. *l. Id, quod nostrum 11. ff. de Regul. Jur. Menoch. conf. 161. num. 19.* Sed per Matrimonium ratum acquisitum est uni conjugi Jus, & dominium in corpus alterius conjugis, ut ex Apostolo 1. *Cor. 7. 4.* ostendimus supra *Decis. II. num. 10.* Ergo à Papa non debet ei Jus suum auferri, eodem invito, per dissolutionem Matrimonii rati.

Septimò: Quia in *cap. Hi, qui Matrimonium 32. q. 7.* respondit Nicolaus Pontifex, quod *Hi, qui Matrimonium jam contraxerunt, & uni ex duobus dementia, aut furor, aut aliqua infirmitas accesserit, ob hanc infirmitatem, & causam conjugia talium solvi non possunt. Similiter dicendum est de his, qui ab adversariis excæcantur, aut membris truncantur, aut à barbaris exæcti fuerint: Ergo nulla de causa solubile est Matrimonium ratum.*

Octavo: Quia Innocentius III. in *cap. Ex parte. 14. de Convers. Conjugat.* interrogatus dixit: *ex quo Matrimonium inter legitimas personas, per verba de presenti contrahitur, illis viventibus, in nullo casu posse dissolvi, ut vivente reliquo alter ad secunda vota transmigret; etiamsi unus fidelium, inter quos est ratum conjugium fieret hæreticus.* Igitur si in nullo casu potest dissolvi, neque per dispensationem Papæ, etsi consummatum non sit, sed solummodo ratum, poterit dissolvi.

Nonò: Quia si talis dispensatio, & dissolutio Matrimonii rati esset possibilis in Papa, posset etiam fieri ab omni Episcopo in sua Diocesi; quandoquidem quidquid Papa potest in universo Orbe, potest & Episcopus in sua Diocesi, nisi sibi sit specialiter prohibitum, Salmanticen-

ceses *d. cap. 4. de Matrimon. num. 57.* Sanchez *de Matrim. libr. 1. disp. 61. num. 3. § libr. 2. disp. 14. sub num. 1. Vers. Octavo.* At nullibi id reperitur prohibitum. Ergo

Decimò: Quia sic sentit Scotus in 4. *sent. dist. 31. q. 1. Vers. Tertio modo;* & cum eo tenet omnis Schola Scotistarum, inter quos S. Bonaventura, Almainus, Herinx, Tataretus, & alii, quos citat, & quibus inclinat Eminen. Card. de Lauræa *disp. 16. de Matrim. art. 12. num. 232.* ex Thomistis autem Paludanus, Victoria, uterque Sotus, uterque Ledesma, Valentia, Gonetius, & alii cumlati per Basilium Pontium, iisdem tenaciter adherentem *lib. 9. de Matrim. cap. 3. num. 3.* Ex Canonistis verò Emin. Card. de Turrecremata in *cap. Sunt, qui dicunt. 27. q. 2. art. 3. num. 5.* Alexander de Nævo in *cap. Duas. num. 14. De sponsa duorum.* Covarruvias in 2. *p. de Matrim. cap. 7. §. 4. num. 13.* Antonius Cuchus *lib. 5. Instit. major. tit. 12. num. 27.* Burlatus *conf. 207. num. 18. lib. 2.* & alii innumeri, quos numerat Sanchez *de Matrim. d. libr. 2. disp. 14. num. 1. in fine,* & quos citat Diana *part. 8. tract. 1. resol. 62. § tract. 3. resol. 97.* Quæ respondent in *Coordinato tom. 3. tract. 1. resol. 94. § 95.*

Affirmativa Sententia, quæ communior, ac verior est, & in praxi recepta, habet & ipsa suas rationes, atque gravissimos Authores Theologos, atque Canonistas defendentes, ac docentes, Summum Pontificem, tanquam Christi Vicarium in terris, habere à Deo potestatem, justam, & gravi concurrente causa dispensandi in Matrimonio rato, & ejus vinculum dissolvendi, ad hoc ut ambo conjuges ab eodem vinculo liberati possint aliis nubere, si velint, & alias nuptias inire. Rationes hujus Pontificiæ potestatis sunt sequentes.

Primò: Quia Summus Pontifex recepit à Christo Domino plenissimam potestatem ad omnia, quæ necessaria sunt pro bono regimine fidelium, & ad commodum, & utilitatem eorum; & præcipue ad ipsorum pacem conservandam. Sed ad hunc finem consequendum necessaria erat potestas dissolvendi Matrimonia rata, nondum consummata, ad evitanda mala, & ad tuendam concordiam in familiis, ac Regnis Christianis. Ergo hujusmodi potestatem Christus concessit Papæ, ut doctè demonstrat Jacobus Pignatellus in suis celeberrimis Consultationibus Canoniceis *tom. 1. Consult. 148. num. 4. ubi DD. sic docentes cumulat.*

Secundò: Quia cuilibet quod est plus, quod etiam minus est licere debet, *cap. Cuiuslibet. 44. de Regulis juris in 6.* Sed Papæ licet dissolvere votum solemne Castitatis emissum in Professione Religiosa, quod est Majus, quam Matrimonium ratum; nam per idem Votum dissolvitur hoc Matrimonium, ut fusè demonstratum est supra *Decis. XIII. à num. 9. § seqq.* Ergo ipsi Papæ licere debet etiam dissolvere Matrimonium ratum, quod est minus. Minor propositio, quod Papa possit dissolvere Vota solemnia Religionis probatur auctoritate, & exemplis. Præstat auctoritatem S. Thomas in 4. *sent. dist. 38. q. 1. art. 4. ad 3. his verbis: Si communis utilitas totius Ecclesie, aut*

huius Regni, vel Provinciae exposceret, posset convenienter, & in voto continentia, & in voto Religionis dispensari. Hanc Angelici Doctoris sententiam sequuntur, & approbant plurimi Theologi, ac Canonistae, antiqui, & moderni, quos congerit, & citat novissime Fagnanus in cap. Cum ad monasterium. n. 65. De Statu Monachorum. tom. 5. & nos demonstravimus supra
 17 Decif. XIII. num. 33. Exempla Votorum solemnitatis Religionis per Papam dispensatorum sunt, de Ramiro Rege Aragonum, qui relicta Religione, & Episcopatu, accepit Uxorem. De Constantia filia Rogerii Regis, quae cum esset Sanctimonialis nupsit Henrico VI. Imperatori. De Nicolao Justiniano Nobili Veneto, Sacerdote, & Monacho Benedictino in Monasterio S. Nicolai de Littore, qui ab Alexandro III. ad instantiam Sereuissimi Ducis Venetiarum dispensatus fuit, ut Uxorem duceret, prout fecit, ne nobilissima Justinianorum familia extingueretur. De Cardinali Joyose Fratre, Sacerdote Professo, & Provinciali Ordinis Capuccinorum, qui pariter dispensatus fuit à votis à Gregorio XIII. ut Matrimonium iniret, prout ex approbatis Scriptoris. ac Historiis refert idem Fagnanus in cit. cap. Cum ad Monasterium. num. 66. Statu Monachorum. & notat Bagatta in Admirand. Orbis Christi. tom. 2. lib. 3. cap. 7. num. 49. ubi de supradicto Monacho Justiniano Veneto haec ait: Nicolaus Justinianus jam Monachus, à Pontifice Alexandro Religionis inire voto solutus, ut Familiam extinctam repararet, Annam Vitalis Michaelis Ducis Venetiarum filiam in Uxorem duxit; susceptis autem maribus liberis sex, tribusque feminis, mutuo consensu, uterque Religionem suscepit. Igitur sicut Summi Pontifices pluries dispensarunt, & dispensare possunt ex urgenti iusta causa in votis solemnitatis Religionis, & ea solvere; quod est quid majus, ita valent dispensare in Matrimonio rato, & illud solvere; quod est quid minus.

Tertio: Quia, (ut ait Emin. Card. de Lauræa d. disp. 16. sub num. 253.) valet consequentia de facto ad potentiam; sed plurimi Pontifices Romani sanctissimi, ac doctissimi dispensarunt in Matrimonio rato, & ejus vinculo dissoluto concesserunt, ut conjuges ad alias nuptias transirent. Ergo dicendum est, Summum Pontificem in Matrimonio rato posse dispensare. Quod autem dispensaverit, probatur ex attestationibus sequentibus. Primo ex dissolutione Matrimonii rati, non consummati, Godefredi (ex deformitate corporis nuncupati Gibberi) atque Princepsissae Mathildis, per dispensationem Gregorii Papae VII. Anno 1074. qui Godefredus Gibberus ad alias nuptias transiit, Mathilde Virgine, ac innupta remanente, ut scribit Emin. Card. Baronius in Annalib. ad d. Annum Christi 1074. num. 23. & refert Emin. Card. de Lauræa d. disp. 16. de Matrim. num. 253. ubi subdit, alia exempla ante hoc invenire non potuisse; & quod Gregorius VII. Ecclesiastica discipline zelantissimus, & tot passus persecutiones, ne tantillum à canonum severitate desisteret, non solvisset Legem Dei, nisi sibi potestatem à Christo datum esse scrivisset. Secundo ex dispensationibus super eodem Matrimonio rato concessis per
 22 Martinum V. qui fuit creatus Pontifex Anno
 Doct. Clericali Tom. II. Lib. VI.

no 1417. & per Eugenium IV. assumptum ad Pontificatum Anno 1431. quas quidem dispensationes vidisse, ac legisse testatur S. Antoninus (qui obiit Anno 1459. ætatis suæ septuagesimo, & fuit relatus in Catalogo Sanctorum ab Adriano Papa VI.) in ejus Summa 3. part. tit. 1. cap. 21. §. 3. cui Sancto maxime est credendum, ut ait prædictus Emin. Cardin. de Lauræa d. num. 253. Tertio ex dissolutis Matrimoniis ratis, nondum consummatis per Alexandrum VI. electum Papam Anno 1492. qui dissolvit Matrimonium ratum non consummatum Ludovici XII. Regis Franciæ, & Joannæ de Valois, quæ deinde fundavit Ordinem Sanctimonialium de Anunciatione, & inter eas religiose vixit, ac sanctè obiit Anno 1505. 4. Febr. teste Bolland. d. die in ejus Vita, & Odorico Rinaldo ad Annum 1498. num. 6. Item per Paulum III. electum Pontificem Anno 1530. & Pium IV. Anno 1560. de quorum obtentis dispensationibus fidem facit Navarrus in Summa Latina cap. 22. num. 21. his verbis: Dividitur etiam Matrimonium ante consummationem per dispensationem Papæ, iusta de causa factam, secundum Glossam singularem in d. cap. Ex publico. de Convers. Conjug. receptam ab omnibus puris Canonistis, & à Theologis canonum peritis contra puros Theologos, excepto Cajetano, in tom. 1. Opusculor. tr. 28. Quorum opinio adeo servatur, quod etiam ter, vel quater ad petitiones consilio meo, antequam in Urbem venissem, oblatas, fel. rec. Paulus III. & Pius IV. per suas dispensationes dissolverunt quedam Matrimonia omnino clandestinè contracta, nondum consummata, in remedium animarum, alioquin probabiliter periturarum. Quod attestor, ne quis sequutus Sotum lib. 7. de Just. & Jur. contra Cajetanum, illum scrupulum ingerat iis, qui ejusmodi sanctissima gratia fruuntur, vel post hac fruuntur. Hucusque Navarrus; cui quidem est credendum tum ob ejus eximiam doctrinam, & pietatem, quam commendat Emin. Card. Bellarminus De Scriptorib. Eccles. ad Annum 1500. ita scribens: Martinus Aspilcueta Navarrus, Vir doctissimus, & piissimus, vivebat Anno 1500. quippe qui natus est Anno 1493. & pervenit ad Annum 1586. ætatis suæ 94. ut est in Epitaphio ipsius, & colligitur ex verbis ejus, qui octogenarium se fuisse scripsit, cum Manuale dedicavit Gregorio XIII. Pontifici Anno ejus primo; tum quia ipse sic testatus est in suis tractatibus, non in consiliis tantum; siquidem magis credendum venit Doctori legenti id, quod dicit in lectione, quam consulenti in consiliis, quia ibi Veritate, hic veritate movetur, ut advertit Rota part. 9. recent. decif. 438. num. 12. & Emin. Card. de Luca de Testam. disc. 74. n. 7. Quarto ex dispensationibus, quas Cardinalis Cajetanus in Opuscul. tom. 1. tract. 28. de Matrim. q. Unic. dicit, suis temporibus fuisse à Summis Pontificibus elargitas, fides autem huic Doctori est præstanda; de quo pariter Emin. Card. Bellarminus eod. tract. de Scriptor. Eccl. & Anno 1500. ita scribit: Thomas de Vio, patria Cajetanus. Ordinis
 M Prædi-

Prædicatorum Prior generalis, ac postea Cardinalis Presbyter à Leone X. creatus, Vir fuit Summi ingenii, nec minoris pietatis, vivebat Anno Domini 1500., & obiit Anno Domini 1534. ætatis sue 60. præterquam quod ob Dignitatem Cardinalitiam non est dubitandum de ejus dicto, attenta doctrina Cotonii lib. 3. Controv. VIII. cap. 3. num. 40. de fide præstanda assertioni uniuscujusque Cardinalis sic scribentis: Cardinalis deponens de facto proprio facit probationem plusquam simplexnam. Rota coram Coccino Decis. XIX. num. 1. Et in favorem familiaris magnum adminiculum. Rota apud Farinacium tom. 4. Decis. DLVI. n. 9. Multa etiam fides tribuitur fidei simplici, & extrajudiciali Cardinalis sine juramento; quamvis non plenè concludat. Rota coram eod. Coccino Decis. IV. num. 3. Imò Laudensis q. 56. absolute affirmat, credi testimonio Cardinalis sine juramento. Et quamvis Gloriotus Resp. 12. n. 84. apud Dianam part. 5. tract. 2. resol. 31. (quæ in Coordinato ejus opere est tom. 9. tract. 7. resol. 69.) neget, credendum esse Cardinali in præjudicium tertii, Decius tamen in cap. Constitutus num. 9. de Appellat. ait, de consuetudine Romanæ Curie credi. Quinto accedit testimonium Henriquezii Societatis Jesu, in Academia Salmanticensi olim Sacre Theologiæ Professoris, qui in ejus Summa Theologiæ Moralis lib. 11. cap. 8. n. 11. de Matrim. Litt. F. notat, una die Gregorium XIII. cum undecim dispensasse; quod repetunt Moderni, inter quos Salmanticenses d. tract. 9. de Matrim. cap. 4. num. 60. Vincentius de Justis de Dispensat. matrimonial. lib. 2. cap. 10. num. 17. & Emin. Card. de Lauræa d. disp. 16. de Matrim. num. 253. ubi tamen subjungit: Sed adduci non possum, ut totalem fidem huic dicto præstem; si enim res hæc est adeò difficilis, ut Pontifices rarò, vel nunquam in ea dispensarint, quomodo fieri potuit, ut Pontifex ille Sapientissimus una die tot concesserit dispensationes? Cæterum non videtur ambigendum de ejus assertionem, inspecta ipsius religiosissima Vita, & egregia Sapientia, quam testimoniatam habemus in Bibliotheca Scriptorum Societatis Jesu; ubi pag. 326. col. 2. sic: Henricus Henriquez natione Lusitanus, patria Portuensis, Anno 16. natus nostræ se Societati sacravit Anno salutis 1552. In ea Professionem Votorum 4. edidit 1568. die 25. Aprilis Salmantice in Philosophicis, ac Theologicis disciplinis perfectè eruditus, eas etiam in Collegiis nostris Cordubensi, ac Salmanticensi, ubi Præfectus quoque studiorum fuit, magna doctrinæ opinionem publicè professus est. Obiit Tibure die 28. Januarii 1608. Scripsit Summam Theologiæ Moralis Tomis III. in quibus paucis verbis rerum quasi Summam perstringit, & tanquam textum proponit Lectori. Deinde Annotationibus uberius enucleat, & Auctorum testimoniis copiosius confirmat. Sextò, pro justificatione dicti Henriquezii, & pro majori comprobatione, quod Gregorius XIII. pluries dispensaverit in Matrimonio rato, facit testimonium Joannis Valeri de Differet. Utriusque fori. Verb. Disensatio. Differ. 6. sub. num. 4. ubi

29 ita affirmat; Et vidimus ita fecisse Gregorium

XIII. cum Duce Albano, vulgò de Alva de Tormes, qui contraxerat primò Matrimonium de præsentem per Procuratorem cum filia Ducis de Alcalá Hispani; & secundò cum alia, quod consummaverat. Et hoc idem de eodem Duce Albano asseverat Diana Coordinatus tom. 3. tract. 1. resol. 94. §. 11. desumpta ex Veteri part. 8. tract. 1. resol. 62. Septimò concurret pro consimili dispensatione Matrimonii rati concessa à Gregorio XIII. attestatio Jacobi Menochii, qui scripsit in jure super veritate causæ, ob quam impedita fuerat dicta dispensatio, in consil. 385. ubi sic ait in princ. Una causa est, quod magna sit imparitas conditionis inter Magnificum Dom. Camillum, & Viennam; cum Dom. Camillus sit ex nobilissima Familia de Guarientis, & habeat patrem jurisconsultum, qui & inter primarios Patricios patriæ suæ Veronæ connumeratur, sitque diuissimus. Ipsa verò Vienna præter paupertatem, & summam inopiam, est filia Magistri Nicolai Sartoris. Quis dubitare potest de veritate concessæ dispensationis in Matrimonio rato, cum circa eam consuluerit tantus Vir, qualis fuit Jacobus Menochius, de quo Angelus Portenarius in Hist. Patavina lib. 7. cap. 4. Anno 1566. ita loquitur: Giacomo Menochio da Pavia Giuriconsulto di grandissimo nome, il quale fù Senatore di Milano, hà letto con fama immortale ambe le Leggi in Padova, e nella sua Patria ragione Civile. Octavò irrefragabilis probatio deducitur prædictarum dispensationum à Romanis Pontificibus pro dissolutione Matrimonii rati concessarum ex testimonio Rotæ in Una Bergen. Dissolutionis Matrimonii 17. Junii 1594. quæ inter impressas post secundum Volumen Consiliorum Farinacii est Decis. LXXXVI. cujus Argumentum est: Matrimonii rati, sed non consummati, dissolvendi ex dispensatione Papæ, justa causa est, quando Uxor adulterium commisit cum Patre sui mariti, propter quod Maritus eam vulneravit & occidere attentavit. Et juxta tenorem prædicti argumenti narrat Rota, quomodo contractum fuit Matrimonium per verba de præsentem inter Joannem Gili etate idoneum, & Magdalenam della Scadas viripotentem, quod cum, ut pretenditur, fuisset ratum, & non consummatum, quinimò parvo temporis spatio interjecto, ipse Joannes à prædicta ejus Uxore, & à loco, ubi inhabitabat, se absentaverit, evenit, quod Joannis Pater, diabolico spiritu ductus, eandem Magdalenam carnaliter cognoverit, & gravidam reddidit. Quo audito à Joanne reversus est in patriam, atque ipsam Magdalenam, animo ipsam occidendi, graviter vulneravit; quæ tamen viva remansit. Postea idem Joannes supplicari fecit fel. rec. Gregorium XIII. narratis prædictis, & aliis, præsertim quod Matrimonium prædictum copula carnali non fuerat consummatum, ut dignaretur de consensu amborum conjugum Matrimonium prædictum Auctoritate Apostolica dirimere, & tota liter dissolvere, qui Gregorius causam Ordinario Bergen. commisit. Burgi, vulgò Burgos, est Urbis Archiepiscopalis Hispaniæ Tarraconensis Castellæ veteris caput, ut notat Ferrarius in Lexico

Lexico Geograph. Verb. Burgi. Constat itaque ex hac Decifione Rotali, quod Gregorius XIII. dederat facultatem Archiepifcopo Burgenfi diffolvendi prædictum Matrimonium ratum, fi preces conjugum veritate niterentur, de quarum probatione agit Rota ibidem; fubdens, effe certum, quod Papa poteft difpenfare in Matrimonio rato ex iufta caufa, ad hoc ut conjuges alias nuptias ineant juxta Jurisperitos, atque Canoniftas num. 1. in fine per eam allegatos, inter quos Caftrenfis in Rubr. ff. folut. Matrim. num. 3. Natta confil. 190. Baldus in l. fin. num. 7. C. de Epifc. & Cler. & Ancharan. confil. 239. num. 2. & 4. Nonò Jus facit fpecialis Congregatio deputata Romæ à Clemente VIII. die 16. Julii 1599. pro veritate indaganda fuper hac poteftate difpenfandi in Matrimonio rato, in qua intervenerunt octo Cardinales, quatuor Auditores Rotæ, & duo alii Theologi, omnes Viri fapientiffimi, quos nominat Pignatellus d. tom. 1. confult. 148. num. 5. & omnes dixerunt, Papam poffe difpenfare. Decimò addenda eft difpenfatio, quam benignè elargitus fuit Paulus Papa V. juxta relationem, quam facit Egnanus in cap. Perniciofam. num. 61. De Offic. Ordinar. tom. 2. his verbis: In Sacra Congregatione Concilii, cui prima vice interfui ut Secretarius, Anno 1613. die 20. Aprilis, refolutum fuit, concedendam effe difpenfationem fuper Matrimonio contracto, & non consummato, inter Julium Cafarem Stellam, & Ginevram Roverellam; prout pofttea, audita Sacre Congregationis Sententia, Sanctiffimus difpenfavit. Quis controvertet veritatem hujus difpenfationis, de qua teftatur ipfe met S. Congregationis Secretarius? Alias quatuor fimiles Declarationes S. Congregationis Concilii refert Pignatellus d. tom. 1. confult. 148. à num. 18. & feqq. Undecimò: ratificatur hæc Veritas per difpenfationem conceffam ab Urbano Papa VIII. ad Apoftolicam Sedem affumpto Anno 1623. die 6. Menfis Augufti, juxta ejus Litteras relatas tum à Pyrrho Corrado in Praxi Difpenfat. Apoftol. lib. 8. cap. 7. num. 35. tum à Vincentio de Jullis de Difpenfat. Matrimonial. lib. 2. cap. 10. num. 17. tenoris hujusmodi. A tergo: Venerabili Fratri Archiepifcopo Neapolitano. Intus verò.

Urbanus Papa VIII. Venerabilis Frater salutem. & Apoftolicam Benedictionem Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii Princeps, & Principiffa de Concha Neapolitani, quod pro confervatione eorum Statuum, & Familiæ cupiunt, Joannam eorum Filiam Unigenitam cum aliquo Virò ex dicta Familia matrimonialiter copulari. Verum quia dicta Joanna, tunc in decimotertio fua ætatis anno conftituta, Matrimonium cum dilecto filio Michaelè Blanco, per Procuratorem, per verba de rato, contraxit, & quod ratione hujusmodi Matrimonii graves lites, & inimicitie orta jam fint, & majores fuiffent, nifi auctoritate, & providentia dilecti Filii Nobilis Viri Comitæ de Monte Rey Proregis Doct. Clericali. Tom. II. Lib. VI.

Neapolitani provifum fuiffet; Nos &c. Frater nitati tue committimus, & mandamus, quod Matrimonium hujusmodi factum, & non consummatum, ftante etiam confenfu partium, nullum, & invalidum, & effectum ut dictus Michael cum alia Muliere; dicta verò Joanna cum alio Virò de dicta Familia, præcedente tamen difpenfatione Apoftolica fuper confanguinitatis, feu affinitatis gradu, quatenus opus fit, libere, & licite valeant, Apoftolica Auctoritate declares. Non obftantibus, &c. Datum Romæ, &c.

Duodecimò: & non folum ipfe Summus Pontifex folet in hujusmodi Matrimoniis ratis, fecundum cafuum contingentiam difpenfare; fed etiam Major Pœnitentiarius in occultis difpenfat, ut fidem faciunt iidem Corradus d. lib. 8. cap. 7. num. 35. & Vinc. de Juftis d. lib. 2. cap. 10. num. 18. qui ponunt Litteras S. Pœnitentiariæ datos pro prædicta difpenfatione in foro confcientiæ; hodie tamen Major Pœnitentiarius hanc facultatem non habet, attenta reformatione Tribunalis ipfius, ac reftrictione poteftatis, facta per f. m. Innocentium XII. Anno 1692. cujus Bullæ continentiam, ac tenorem ego retuli in meis Decifionibus de Sacram. Pœnitentiæ Decif. XLVIII. à num. 11. & feqq. Igitur cum ex hucusque deductis certum fit, Summos Pontifices folitos fuiffe difpenfare in Matrimonio rato ad effectum, ut qui illud contraxerunt, fed non consummarunt, poffint aliis nubere; & de his difpenfationibus habeamus testimonia, atque exempla per feccentos continuos annos, nefas effer dubitare de poteftate Summi Pontificis circa difolutionem prædictorum Matrimoniorum; neque ullus, nifi impudens, diceret, Papam erraffe contra Jus, nam habet omnia jura in Serinio pectoris, & totam Juris Divini declarandi facultatem, ac proinde fit fidei regula. cap. Quoties fidei cap. Rogamus. cap. Aræta. cap. In fede. & cap. Hæc eft fides. 24. quæft. 1.

Quartò: Igitur verior, & communior eft opinio, quod Papa poffit in Matrimonio rato difpenfare, quæ eft omnium Theologorum, Juriftarum, ac Canoniftarum, quorum quinquaginta octo nomen refert Sanchez de Matrim. lib. 2. difp. 14. num. 2. ita feribentium, ac docentium; prout etiam triginta DD. hanc Sententiam defendentes allegat Cevallos commun. contra com. part. 1. quæft. 343. quibus ex modernioribus adftipulantur Bonacina de Matrim. quæft. 2. punct. 11. num. 4. Layman lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 6. num. 4. Averfa de Matrim. quæft. 2. feft. 6. Verf. Tertio ulterius. Emin. Card. Tufchus conclus. 153. num. 1. Litt. M. Garzias de Benefic. part. 7. cap. 10. num. 83. Barbosa de Jure Ecclef. Univ. lib. 1. cap. 2. num. 121. Diana Coordinatus tom. 3. tract. 1. reful. 94. 95. 96. & 97. Quæ extractæ funt ex veteri part. 8. tract. 1. reful. 62. 63. 65. & tract. 3. reful. 97. Salmanticensis d. tract. 9. de Matrim. Cap. 4. num. 61. Pyrrhus Corradus in Praxi Difpenf. Apoft. d. lib. 8. cap. 7. num. 26. Vinc. de Juftis de Difpenfat. Matrim. d. lib. 2. cap. 10. num. 15.

M 2

Emin.

Eminent. Cardin. de Lauræa d. disp. 16. de Matrim. art. 12. §. 2. per totum. Et doctissimus Maftrius in 4. sent. disp. 7. num. 197. & 198. qui omnes egregii Doctores absque ulla hæsitatione firmant, posse Summum Pontificem, iusta, ac rationabili aliqua causa interveniente (de quibus mox dicam infra num. 43) dissolvere vinculum Matrimonii rati, nondum consummati, ex auctoritate sibi à Christo specialiter concessa, ut ejus Vicario, sive dispensando super dicto Matrimonio, sive declarando, in illo casu vinculum Matrimonii esse solubile, ut loquuntur ipsi DD. & præcipue Barbosa d. lib. 1. cap. 2. num. 121. Et ita est tenendum, ut novissimè demonstrat Pignatellus in d. tom. 1. consult. 148. num. 4. & §. 5. ubi plurimos alios DD. cumulat, & ait, quod contrarium asserere esset temerarium.

Neque obstant rationes in contrarium ab initio allegatæ. Non Prima; quia esto insolubilitas rati Matrimonii sit de Jure Divino, Christus dedit potestatem specialem Papæ Vicario suo illud solvendi pro bono regimine Ecclesiæ: ut dictum est supra num. 14. Non Secunda; quia pro consummato tantum nulla penitus data est alicui potestas solvendi; ut ait Summus Pontifex in cap. Ex publico. 7. De Convers. conjugat. secus est pro Matrimonio raro, non consummato; ut ostendit idem Pignatellus d. tom. 1. consult. 148. num. 4. & ibi alii gravissimi Theologi, ac Canonistæ; & deducitur etiam ex diversitate significationis; nam Matrimonium consummatum innuit unionem indissolubilem Verbi Divini cum Humanitate Christi; ratum vero unionem Dei cum anima fidei quacunque per gratiam, quæ unio per peccatum solvi potest Salmanticensis d. cap. 4. num. 67. Non Tertia, quia Papa non impedit effectum Sacramenti, sed declarat effectum insolubilitatis à Deo auferri in illo Matrimonio raro ob urgentem causam, ex speciali auctoritate sibi ab ipso Deo attributa, ut responder Eminentiss. Card. de Lauræa d. disp. 16. num. 259. Non Quarta, quia Evangelium, & Apostolus loquuntur de Matrimonio consummato, non de raro; & quatenus etiam de isto, intelligunt, ne solvatur propria auctoritate conjugum, secus ex speciali facultate Vicarii Christi. Non Quinta, quia non curret paritas inter auctoritatem Principum Laicorum, & potestatem Papæ in hac materia; quia soli Papæ data est à Deo. Non Sexta, quia ad tollenda scandala permittitur ablatis juris acquisiti per conjugem in alium in solutione Matrimonii rati; tanto magis, quia conjux nihil perdit in substantia; dum declaratur liber & potest alteri nubere. Non Septima, quia Nicolaus Papa ibi loquitur de Matrimonio consummato. Non Octava, quia Innocentius III. intellexit, vel de Matrimonio consummato, vel de solutione vinculi, quam conjuges intendebant facere posse privata auctoritate, & à seipsis. Non Nona, quia prorsus falsa est illa regula; ut late probat Perez de Matrim. disp. 29. sect. 8. num. 2. & Diana part. 8. tract. 1. resol. 64. nunc residente in Coordinato tom. 3. tract. 1. resol. 98. ubi firmat, non posse Episcopum procedere ad dissolutionem Matrimonii rati, nisi ex speciali delegatione Summi Pontificis, ut vidimus supra num. 33. &

35. factum esse ab Archiepiscopis Burgenfi, & Neapolitano. Non Decima; quia ut bene observat Maftrius in 4. sent. d. disp. 7. num. 198. gratis asseritur, Scotum dixisse, non posse Patrem nem solvere vinculum Matrimonii rati; quia Scotus in 4. dist. 31. hunc causam non tractat, sed tantummodò differit, quo jure conveniat Matrimonio rato esse indissolubile; & ait ex jure Divino positivo; à quo tamen excepta est Professio Religiosa juxta praxim Ecclesiæ. Ideò subdit Maftrius, quod imò contrarium deduci debeat: Cum enim Doctor ibi Legem Divinam interpretatur juxta usum, & praxim Ecclesiæ, consequenter credendum est (ut etiam inquit Hiqueus) quod idem dixisset Doctor in aliis casibus, si vidisset in praxi aliquam Pontificis dispensationem in Matrimonio rato, aut Ecclesiæ; & quod in omnibus similibus sustineret interpretationem Divine Legis juxta sensum, & praxim Ecclesiæ. De aliis Theologis non est curandum; tum quia eorum opinio negativa ab aliis, in majori numero affirmativam tenentibus, enervatur, ut ait Fagnanus in cap. Ne innotatis cum 166. De Constitut. tom. 1. tum etiam quia contrarium facit Summus Pontifex, cujus judicio est omnino standum. Idem Fagnanus in cap. Venerabili num. 36. de Testibus. tom. 3.

Ceterum, quia unanimiter omnes Doctores dicunt, hanc facultatem dispensandi in Matrimonio rato non posse à Papa exerceri, nisi iusta interveniente, eaque gravissima causa. Pignatellus, qui eos cumulat d. tom. 1. consult. 148. num. 7. & §. 8. videndum est, quænam sint causæ istæ? Et æquidem sunt duodecim sequentes.

Prima est notabilis disparitas conjugum in qualitate, ut quando contrahentes sunt valde dispares in conditione; hæc enim vidimus, quod aliquis adolescens Nobilis, amore captus, desponsat puellam ignobilem, nihil reflectens ad ignominiam, quam infert suæ prosapiæ; & injuriam suis genitoribus, ac consanguineis. Frequenter, cum essem Vicarius Generalis hic Patavii, mihi insudandum fuit in divertendis Juvenibus nobilibus, ne puellas viles desponsarent, earum amore captis. Hinc antiqui pingebant Cupidinem cæcum, & oculos vitra operos habentem, ut ostenderent, quod Viri amore capti alicujus mulieris non advertunt, quod tendant, sed sola passione ducuntur, juxta illud Ovidii in Epist. 44.

Quid deceat, non videt ullus amans.
Et Propertii 2. Elegiar.

Ante pedes cæcis lucebat semita nobis:

Scilicet insano nemo in amore videt.

Idcirco accurrentibus affinis, audito impati conjugio facto, & impredientibus ne consummaretur, ad tollenda scandala, lites, & alia inconvenientia inter Genitores, & Filium, potest Apostolica Sedes prævia dispensatione dissolvere hujusmodi Matrimonium ratum, non consummatum, ob nimiam disparitatem conditionis eorundem conjugum. Menochius d. consil. 385. num. 1. Pyrrhus Corradus d. libr. 8. cap. 7. sub. num. 35. Vincent. de Justis d. libr. 2. cap. 10. num. 24. Reginaldus lib. 31. num. 38. & Sanchez de Matrim. d. lib. 2. disp. 16. n. 2.

Secunda causa est Lepra superveniens alteri ex conjugibus; quia cum Matrimonium ordinatur ad mutuam corporis usum, ratione febris procreandæ, & ardoris libidinis extinguendi; Lepra hunc usum moraliter impedire censetur, ob

ob magnum contagionis periculum; & ideo ob Leporam, qua infectus apparuit Sponsus, dissolvit, ac dissolvit Matrimonium Martinum V. testatur Borgasius de Irregularit. Part. 6. in tit. de Sponsalib. num. 74. & idem est dicendum de quocunque alio morbo contagioso; qualis est morbus Gallicus, de quo Zacchias in Q. Q. Medicolegal. lib. 3. tit. 3. quest. 4. num. 26. ita scribit: Sciendum est, quod infectio ex morbo Gallico aut non pertransit pudendas partes, & eis proximis; aut penitiora penetrat, & ad hepar pervenit, insiciens illud contagio, quod cum sit officina sanguinis, insicitur tota sanguinis massa; & sic morbus universo corpori communicatur. In priori ergo casu apparet ulcuscula in pudendis, aut virulenta gonorrhœa, & alia symptomata his non dissimilia; in posteriori apparet bubones primum, dolores in universo corpore, ulcera maligna, depilatio, raucedo, & alia. His sic se habentibus, dicendum est, urgente morbo quocunque, semper imminere periculum infectionis. Ergo talis morbus erit iusta causa pro dissolutione Matrimonii rati, ne conjux sanus inficiatur eodem.

Tertia causa est timor magni scandali futuri, quia id cedit in grave damnum commune; nam rixæ, & graves discordiæ, ac necesse inde oriri solent; cum maxime huiusmodi scandala evenire possint, vel ob fornicationis timorem, quando conjuges sunt generis dissimiles, & sibi valde displicent; vel ob inimicitias, vel inter eorum consanguineos, vel cognatos probabiliter timeantur. Eelinius conf. 26. num. 19. Menochius d. conf. 385. num. 7. Sanchez d. lib. 2. de Matrim. disp. 16. n. 3. Vincentius de Justis d. lib. 2. cap. 10. num. 23. & Pignatellus d. consult. 148. num. 9.

Quarta causa est, dum alter conjugatorum asserit, se non habuisse animum contrahendi, nec potest induci ad illum habendum, nisi cum in igno inimicitiarum periculo, vel mali exitus Matrimonii, ut demonstrat Menochius in d. conf. 385. num. 18. & Vinc. de Justis d. cap. 10. num. 25.

Quinta causa est, quando Vir omni conatu querit Uxorem repellere, & evidens est ejus vitæ periculum absque spe emendationis. Idem de Justis ibid. num. 26. & facit Kotapost Vol. 2. Consilior. Farinacii Decisio 86. in qua Sponsus Sponsam graviter vulnerant, & occidere volebat.

Sexta est, si Vir fuisset promissus ad Episcopatum, & hæc promotio esset valde utilis, & necessaria ad bonum commune, tunc enim si sponsa recusaret religionem ingredi, nec contineretur velle sectari, solvi posset hoc Matrimonium ratum, ut ipsa posset alii nubere. Sanchez d. lib. 2. disp. 16. num. 8. Diana Coordinatus d. tom. 3. tract. 1. resol. 93. desumpta ex part. 8. tract. 1. resol. 62. in qua §. 14. hæc subdit: Hinc notandum pro curiosis aliquem eventum ad Pontificatum ante Matrimonium consummatum posse dispensare in suo Matrimonio rato, ut docet Sanchez libri 7. disp. 3. num. 20.

Septima est, si conjuges essent inter se heterogenei, idest discordes animo, & ad invicem peterent dissolutionem rati Matrimonii, ob eorum quietem, ac pacem. Trullench. tom. 3. lib. 7. cap. 4. dub. 4. num. 8. & Card. Tuschus litt. D. conclus. 477. & ob hanc cau-

sam videtur dissolutum à Gregorio VII. Matrimonium Principissæ Mathildis & Godfredi Gibberi, de quo *supr.* num. 21.

Octava causa esset, si Hermaphroditus, qui prævalebat in sexu foemineo, & contraxit Matrimonium tanquam foemina; antequam consummasset, cœpisset prævalere in sexu virili. Ita Verricell. de Mission. Apostol. q. 196. Dub. 11. num. 89. Vel. si ex quacunque alia causa sponfus fieret impotens ad copulam. Sanchez d. lib. 2. disp. 16. num. 6.

Nona est periculum perversionis, ut si puella catholica Matrimonium contraxisset cum hæretico; notat Eminentiss. Cardin. Bellarminus De Controv. Fidei libr. 2. de Monach. cap. 38. Gutierrez de Matrim. cap. 54. num. 3. Pignatellus tom. 8. consult. 105. ubi tamen dicit in hac materia non esse relaxandas habenas.

Decima est, si quis post Matrimonium ratum contractum cum una, & non consummatum; contraxisset cum alia, & consummasset, quamvis enim hoc secundum Matrimonium consummatum non sit validum; quia primum ratio impedit, ac dirimit hoc secundum. cap. Licet 3. §. cap. fin. de Sponsa duor. cap. Si inter, 31. De Sponsalib. nihilominus ubi magna scandala timerentur, posset Summus Pontifex dissolvere primum ratum ad effectum, ut in secundo, prævio novo consensu, conjuges legitime remanerent. Vincentius de Justis d. lib. 2. cap. 10. num. 32. & ibi Boerius conf. 20. num. 4. & Pavin. de Visitat. part. 1. quest. 9. num. 31.

Undecima causa est, si conjuges contraxissent in tenera ætate, & ex cursu temporis sibi invisi, ac odiosi evaderent. Idem de Justis ibid. num. 33. §. 34. subdens; hanc causam esse intelligendam inter personas Magnates, ac valde potentes.

Duodecima tantem causa est, quando ageretur de pace in Republica servanda; seditionibus, inimicitisque avertendis; ac de bono communi tuendo. Afflict. Decif. CXLIX. num. 7. Valerius de Diff. Utriusq. for. Verb. dispensatio. Diff. 6. num. 4. Pyrrhus Corradus d. lib. 8. cap. 7. sub num. 33. Volpi in Resolut. Moral. Verb. Matrimonium. resol. 110. num. 3. Reginaldus d. lib. 31. num. 38. Vincentius de Justis in cit. lib. 2. cap. 10. num. 33. §. 34. Zerola part. 1. Verb. Dispensatio. §. 2. atque Sanchez de Matrim. libr. 8. disp. 19. num. 5. qui tamen advertit lib. 2. disp. 16. num. 9. solum mutuum consensum ipsorum conjugum non esse causam sufficientem, ut Papa dissolvat Matrimonium ratum, quia præter eorum consensum requiritur aliqua iusta causa ex supra notatis, ut scribit etiam Pignatellus d. tom. 1. consult. 148. num. 9.

Tandem Corallarii loco tria dubia, tribus in in verbis, sunt resolvenda, circa quæ Juristæ, ac Theologi digladiantur. Primum est: An Papa absque iusta causa, sed pro libito suo possit in Matrimonio rato dispensare, & ejus vinculum solvere? Et licet Glossa, & nonnulli Canonistæ in cap. Ex publico. De Convers. Conjugat. affirmant, quia tenent indissolubilitatem in rato esse ex constitutione Ecclesiæ; omnes tamen Theologi docent, Papam non posse nec licite, nec valide in eo dispensare, nisi

nisi iusta, & gravi causa interveniente. Ita Sanchez d. lib. 8. de Matrim. disp. 15. num. 6. Volpi Verb. Matrimonium. resol. 110. num. 5. Pyrrhus Corradus d. lib. 8. Dispensat. Apostol. cap. 7. nam. 26. & Vinc. de Justis de Dispensat. Matrim. d. lib. 2. cap. 10. num. 17. qui referunt Summos Pontifices Innocentium VIII. Adrianum VI. & S. Pium V. non semel requisitos ab Oratoribus Principum, ut dignarentur secum dispensare in Matrimonio rato, respondisse. Non posse, non quia deficeret in eis potestas, sed quia in illis casibus deficiebat iusta causa; quæ omnino necessaria est, ut valida sit dispensatio; cum indissolubilitas rati sit ex iure Divino, & facultas dispensandi in lege Divina data sit à Christo ob iustam, & urgentem causam Vicario suo; qui propterea, tanquam fidelis dispensator, eam exercere debet in ædificationem Ecclesiæ, non in destructionem, ut dixerit Mastrius in 4. sent. d. disp. 7. numer. 202. Et Eminentiss. Cardin. de Lauræa d. disp. 16. §. 2. num. 263. Secundum dubium est, An Papa possit facere Legem generalem dispensativam, ac dissolutivam Matrimonii rati ex tali causa, vel ex tali conditione?

50 Et licet Aversa de Matrimon. quest. 2. sect. 6. Vers. Potest autem asserere; negativa responsio datur communiter à Theologis, & iure quidem, nam agitur de Lege Divina, circa quam requiritur Summi Pontificis diligens, ac specialis inspectio in casu practico pro dispensando in ea, ut scribunt Sanchez d. lib. 2. disp. 14. num. 4. Mastrius d. disp. 7. num. 203. & Diana Coordinatus d. tom. 3. tract. 1. resol. 97. §. 5. quæ in inordinato reperitur in part. 8. tract. 1. resol. 65. Tertium tandem dubium est, An in casu dispensabili ob iustam causam in Matrimonio rato, sit necessarius consensus utriusque conjugis? Et

51 communiter DD. respondent negativè; adeò ut, et si unus conjux sit invitatus, & resistat petenti dispensationem eidem contradicendo; nihilominus Papa poterit, eam concedere, ubi sic cognoverit, pro bono publico, & animarum salute, expedire; ut docent Sanchez eod. lib. 2. disp. 15. num. 7. Salmanticenses d. tract. 9. de Matrim. cap. 4. num. 62. Volpi d. Verb. Matrimonium. resol. 110. num. 5. & ipse Diana Coordinatus in cit. tom. 3. tract. 1. resol. 96. quæ in veteri est part. 8. tract. 1. resol. 62. in qua in §. 6. ita loquitur: Notandum est tamen hic primo, quòd, iusta existente causa, dispensare potest Pontifex in Matrimonio rato absque mutuo consensu conjugum. Ratio est, quia potestas hæc dispensandi, non in gratiam, ac bonum præcipuè privatum ipsorum conjugum, sed in primis ipsius Ecclesiæ concessa est.

DECISIO XVI.

ARGUMENTUM.

Præmissa duplici significatione, atque Etymologia hujus vocis Sponsalia, nec non nominum Sponsi, & Sponsæ, traditur definitio Sponsalium, eorum totam essentiam demonstrans. Declariantur singula verba definitionis, & plurimæ Quæstiones circa validitatem Sponsalium excitantur, ac resolvuntur. Recensentur gratiosæ eru-

ditiones, præcipuè de Sponsalitiis muneribus Isaacii, ac Davidis: nec non de Annulis pronubis S. Annæ Matris Genitricis Dei; ipsiusque DEIPARÆ, ac aliarum Sacrarum Virginum. Item de usu osculandi Sponsam in Sponsalibus. Tandem notantur tres effectus à Sponsalibus validis provenientes.

SUMMARIUM.

- 1 Sponsalium nomen significat duo. Et quæ?
- 2 Arrhe cur dantur à Sponsis in Sponsalibus?
- 3 Sponsalia munera Orionis, & Rebecca Sponsæ Isaacii.
- 4 Item Davidis erga Micholeam Sponsam suam.
- 5 Sponsalium Etymologia quæ sit?
- 6 Sponsalia antiquitus fiebant per stipulationem à parentibus Sponsorum.
- 7 Sponsus, & Sponsa tria significant, & quæ?
- 8 Sponsæ apud Hebræos vocabantur Uxores. Exempla hic.
- 9 Sponsi aliquando dicuntur conjuges, nondum consummato Matrimonio.
- 10 Et aliquando etiam post Matrimonium consummatum.
- 11 Sponsi & Sponsæ significant propriè conjuges de futuro.
- 12 Sponsalium definitio, eorum omnem essentiam denotans.
- 13 Promissio externa est necessaria pro Sponsalibus.
- 14 Interna locutio sufficit coram Deo; non coram hominibus.
- 15 Sponsalia in quo differant à Matrimonio?
- 16 Sponsus fornicarius cum libera An committat adulterium?
- 17 Sponsus fornicarius debet in confessione manifestare se esse Sponsum.
- 18 Promissio Sponsalium debet esse mutua, & cum repromissione.
- 19 Promittens, licet ei non repromittatur, an sit obligatus?
- 20 Promissio in Sponsalibus non acceptata an obliget promittentem?
- 21 Fictè qui promittit in Sponsalibus, mortaliter peccat, & an sit obligatus adimplere promissionem?
- 22 Fictè promittens in Sponsalibus tenetur ad damna alterius Sponsi.
- 23 Libertas intellectus, & voluntatis necessaria in contrahentibus Sponsalia.
- 24 Aconci fraus, ut Cydippe se ei Sponsam promitteret.
- 25 Insani mente, aut ebrii Sponsalia contrahere non valent.